

Høringsvar om endringer i politiloven § 17 d

– utvidelse av PSTs hjemmel for bruk av tvangsmidler i forebyggende øyemed

Den norske dommerforening organiserer embetsdommere i de alminnelige domstolene, i alle instanser. Foreningens formål er å verne rettsstaten og å samle dommere til felles arbeid for deres interesser og oppgaver for reformer innen rettslivet.

Dommerforeningens høringsarbeid er organisert i fagutvalg. Denne høringsuttalelsen er forberedt og avgitt av *fagutvalget for menneskerettigheter*.

Dommerforeningens menneskerettighetsutvalg vil konsentrere sin høringsuttalelse om forslaget til å utvide politiloven § 17 d første ledd til å gjelde forberedelse til overtredelse av bestemte straffebestemmelser i “sabotasjehensikt”, og utvidelse av hastekompetansen i § 17 d tredje ledd til å gjelde etterretningsvirksomhet og sabotasje.

I høringsnotatet fremgår det at:

Begrepene «sabotasje» og «sabotasjehensikt» er ikke legaldefinert i politiloven eller straffeprosessloven. Sabotasjebegrepet er også brukt enkelte steder i straffeloven, uten at begrepet er definert der. Det nærmere innholdet i begrepene må derfor fastlegges ut fra øvrige rettskilder.

Ot.prp. nr. 29 (2000 2001) Om lov om endringer i politiloven (overvåkingstjenestens oppgaver m.v) punkt 7.1.3 side 30 ble sabotasjebegrepet omtalt slik:

Departementet legger til grunn at sabotasjebegrepet forbeholdes ødeleggelser og liknende som utføres av eller på vegne av en fremmed makt, organisasjon eller gruppering. I tillegg forutsettes det at virksomheten har et visst internasjonalt og organisert perspektiv. Tradisjonelt vil denne type virksomhet være særlig aktuell i forbindelse med sikkerhetspolitiske kriser. Sabotasjebegrepet er ikke helt presist, og overlappinger i forhold til begrepet terrorisme vil forekomme [...].

Det er i høringsnotatet også vist til kilder som forsøker å oppsummere hva som menes med sabotasje og sabotasjehensikt, uten at det er konkludert helt klart.

Utvalget mener det er uheldig at begreper det er knyttet så inngripende tiltak til, ikke er klart definert. De tiltak som kan iverksettes med hjemmel i politiloven § 17 d er i kjernen for når det kreves klare hjemler for å kunne benytte statens makt. Derfor mener utvalget at det bør fremgå direkte av loven hva som menes sabotasjehensikt.

Når det gjelder forslag om utvidelse av hastekompetanse i politiloven § 17 d tredje ledd til også å gjelde etterretningsvirksomhet og sabotasje, vil utvalget vise til at forslaget bør understreke at det kun bør iverksettes unntaksvis, og at det bør være tydelige skranker for når det kan tillates.

I høringsnotatet er det vist til at PST mener det er behov for å iverksette forebyggende tiltak, og at man i påvente av rettens kjennelse har opplevd å ha mistet kontroll på relevante personer. Utvalget betviler ikke at det i enkelte tilfeller vil kunne være behov for å sette i gang tiltak raskt, men vil peke på at det bør i så fall være tale om en snever unntaksregel og kun i de sakene der en utsatt igangsettelse kan føre til alvorlige skader for det norske samfunnet, som for eksempel sabotasje mot sentrale samfunnsinteresser.

EMD har flere ganger vært inne på når hastekompetanse kan være legitim og lovlig, eller vært innom temaer som er relevante for hastekompetanse. Ut fra EMD sine avgjørelser, kan man trekke ut at en eventuell hastekompetanse *kan være lovlig* dersom den er knyttet til nøye avgrensede situasjoner og bruken er nødvendig, den må følge av klare, tilgjengelige og forutsigbare lovhjemler, den må følges opp raskt med en domstolskontroll og den interne kontrollen må innebære logging og notifikasjon i ettertid. Hastekompetansen må ikke bli normen, og det må kreves særlige grunner når det gjelder inngrep i privat kommunikasjon eller hjemmet. Det siste følger også av Grunnloven § 102.

Menneskerettighetsutvalget kan ikke se at alle disse momentene er tilstrekkelig adressert i høringsnotatet og ber derfor om at det videre lovarbeidet presiserer og utdyper nærmere terskler for når hastekompetansen kan benyttes, særlig knyttet til utvidelsen som gjelder etterretningsvirksomhet og sabotasje.